

Apró közlemények. — Kleine Mitteilungen.

Centaurea derventana Vis. et Pančić var. *dobrunae* K. Maly.

A typo differt foliis caulibusque virescentibus, foliis acuminatis, irregulariter serrato-dentatis, pedicellis elongatis, acheniis puberulis, pappi radiis inaequilongis, interioribus achenio longioribus.

Unterscheidet sich von der Pflanze PANČIĆ's durch die grünliche Färbung der vegetativen Teile, die zugespitzten, unregelmässig sägezahnigen Blätter, die verlängerten Köpfchenstiele u. flaumig behaarte Achenen mit ungleichlangen Pappusstrahlen, von welchen die inneren länger, als die Früchte sind.

Die Blätter der Blattsprossen die erst im folgenden Jahre zur Blüte gelangen, sind ganzrandig bis + sägezahnig.

Bosnien: In der wildromantischen Felsschlucht Razdolina bei Dobrun, ca. 450 m.

? *Euphorbia variabilis* Ces. Auf Kalkfelsen nächst Dobrun und in der Razdolina. Dies ist wohl dieselbe Pflanze, die PANČIĆ unweit davon bei Mokragora in Serbien fand (Vergl. Флора Кнежевине Србије стр. 612; Österr. botan. Zeitschrift 1867, S. 168 als *E. spec. proxima virgatae* sed diversa) und vielleicht die gleiche Pflanze die ASCHERSON u. KANITZ, Catal. cormophyt. p. 92 für die Hercegovina anführen. Der Südtiroler Pflanze ist sie wenig ähnlich (PORTA in KERNER, Flora exs. Austro-Hung. Nr. 506); diese sie soll aber sehr formenreich sein. Der Stengel ist 15—20 (—40) cm. hoch. Die Dolden sind 3—5 (—7) strahlig. Blätter nach oben zu an Grösse zunehmend, die unteren verkehrt eirund-länglich, die mittleren und oberen zungenförmig bis linealisch, 26×5 (14—45×3—8) mm., stumpf oder stumpflich, jene der Dolden länglich-linealisch, selten spitz. Deckblätter breit eirund, am Grunde fast herzförmig, stumpf oder stumpflich, bespitzt. Drüsen des Involucrum kurz zweihörnig (bei der Tiroler Pflanze sind die Hörnchen deutlich, aufgesetzt), die Zipfel der Hülle dicht und kurz schneeweiss behaart. Kapsel am Rücken rauh, später fast glatt.

K. Maly.

Hazai botanikai dolgozatok ismertetése.

Referate über ungarische botan. Arbeiten.

Wagner János: «Magyarország gyomnövényei. (Die Unkräuter Ungarns.)

A m. kir. földm. minister kiadványa, 8. sz., 8°, 384 old. 12 táblával és 210 szövegközti képpel. (Mit 12 Farbentafeln und 210 Textillustrationen.) Budapest, 1908. Ára (Preis) 3 kor.

A fenti czim alatt a m. kir. földmívelésügyi minister egy nagyon érdemes munkát adott

Der kgl. ung. Ackerbauminister Dr. I. VON DARÁNYI, der sich um die Hebung des geistigen

ki, mely a hazai gazdasági irodalmunkban régóta érzett hiányt pótol. Földmivvelésügyi ministerünk dr. DARÁNYI IG-NÁCZ a ki gazdáink szellemi niveaujának emelése körül részt a fennálló iskolák s tudományos intézetek reformálása, résziut pedig újabbaknak alapítása, népkönyvtárak létesítése által hervadhatlan érdemeket szerzett, számot vet az ezek folytán előállott irodalmi szükséglettel is s a gazdaközön-ség okulását czélzó művek kiadásával pótolja azt. Ilyen mű a fenti czímű is, egy minden tekintetben önálló, számos évi tapasztalatok alapjáú megírott munka, melynek gazdag tartalma a mi sok tekintetben saajtságos viszonyainkat mutatja be.

A gazdasági gyomoknak úgy alaktani, valamint élettani szempontból való alapos ismerete az ellenük való sikeres védekezésnek elengedhetlen alapfeltétele.

A felölelt anyag nagy terjedelmére való tekintettel feltétebb sikerültnek s gyakorlati igényeknek megfelelőnek tartjuk annak az oly módon való kiválasztását és csoportosítását, mint azt a szerző tette. A gyomnövényeket ugyanis azon kulturnövények szerint csoportosította, amelyekben előfordulnak.

A mű két főrészsre oszlik; az első rész a megmunkált földek gyomjait, a második rész a rétek s legelők csekély értékű füveit s gyomjait ismerteti.

Az első rész általános fejle-

Niveaus unserer Landwirte durch Reform der bestehenden und Gründung neuer landwirt. Schulen, wissenschaftlicher Institute und Bibliotheken unvergängliche Verdienste erworben hat, trägt nun auch dem in Folge dessen gesteigerten Bedürfnisse an Literatur durch Ausgabe gediegener wissensch. Werke Rechnung. Ein solches ist das oben genannte, durchaus selbstständige, auf Grund langjähriger Erfahrungen geschriebene Werk, welches in unserer landwirtschaftlichen Literatur einem lange gefühlten Bedürfnisse entspricht und dessen reicher Inhalt unsere in vieler Hinsicht eigentümlichen Verhältnisse darlegt.

Die Kenntnis der landwirt. Unkräuter sowohl in morphologischer, als auch in biologischer Beziehung ist die unerlässliche Grundlage eines erfolgreichen Kampfes gegen dieselben. Bei dem grossen Umfange des Stoffes müssen wir die vom Verfasser getroffene Auswahl und Anordnung für eine gelungene und sehr praktische bezeichnen. Der Verfasser hat die Unkräuter je nach den Kulturpflanzen, in welcher sie vorkommen, gruppiert. Das Werk ist in 2 Hauptabschnitte geteilt, deren erster die Unkräuter der Kulturländer, der zweite die geringwertigen Gräser und Kräuter der Wiesen und Weiden behandelt.

Der allgemeine Teil des er-

zete részletesen tárgyalja a gyomok okozta károkat, a gyomok szaporodását, tovaterjedését és magvaik csírázóképeségének tartamát. Ezen résznek természetesen az a legfontosabb fejezete, amely a gyomok irtását és az ellenük való védekezésnél szem előtt tartandó óvintézkedéseket tárgyalja.

Majd a Magyarországon fennálló törvényes rendeletek és főleg a gyomok elleni védekezés szempontjából létesített vetőmagvizsgáló állomások kerülnek részletesebb tárgyalás alá. Az első résznek utolsó fejezeténél a legfontosabb botanikai terminusokat magyarázza meg röviden, érthetően.

A munka különleges részében az egyes gyomnövényeket az említett csoportosításban tárgyalja, egyes nemzetségekhez (pl. *Vicia*) könnyen megérthető meghatározó kulcsokat adván.

A mű nemcsak a gazdák, de szakemberek számára is hasznos megfigyelések valóságos kincsesbányája, különösen pedig fontossággal bír magvizsgáló állomásokra nézve, ahol ugyanis leginkább csak azon gyommagvak kerülnek megfigyelés alá, amelyek a kulturnövényeinkkel egyidejűleg érnek és a különféle tisztogatósi műveletek alatt a kulturmagvak közül nem távolódtak el; a magvizsgálat útján tehát korántsem nyerjük tökéletes képet a kulturnövényeink között tényleg előforduló gyomoknak. Ígyent nyújt azonban szerzőnk-

sten Abschnittes behandelt ausführlich die durch Unkräuter verursachten Schäden, die Fortpflanzung, Verbreitungsweise der Unkräuter und die Dauer der Keimfähigkeit ihrer Samen. Das wichtigste Kapitel dieses Teiles bildet selbstverständlich jenes, welches sich auf die Unkrautvertilgung und die Prinzipien der rationalen Bekämpfung bezieht. Hierbei werden die in Ungarn bestehenden Massnahmen und die hauptsächlich zur Bekämpfung der Unkräuter errichteten Samenkontrol-Stationen eingehend besprochen. Den Schluss des ersten Abschnittes bildet eine kurze Erklärung der wichtigsten botanischen Termini.

Der spezielle Teil behandelt die einzelnen Unkräuter in der oben erwähnten Anordnung; einzelnen Gattungen (z. B. *Vicia*) sind leicht verständliche Bestimmungsschlüssel beigegeben.

Durch reichliche Illustrierung des Textes ist die Bestimmung der einzelnen Arten ausserordentlich erleichtert; die beigegebenen 12 Farbentafeln stellen die wichtigsten Unkräuter dar.

Das Werk bildet nicht nur für den Landwirt, sondern auch für den Fachmann eine reiche Fundgrube wissenschaftlicher Beobachtungen; insbesondere dürfte es für Samenkontrol-Stationen von besonderer Wichtigkeit sein, wo doch zumeist nur jener Teil der Unkrautsamen zur Untersuchung gelangt, welcher mit den Kul-

nek a hely színén szerzett tapasztalatait egybefoglaló jelen műve, amelyet ennél fogva nemcsak a magyar gazdáknak, hanem szaktársainknak is a legmelegebben ajánlunk figyelmébe.

Péterfi Márton: «Adatok a Biharhegység mohafloájának ismeretéhez».

Mathematikai és Természettudományi Közlemények, vonatkozólag a hazai viszonyokra. Kiadja a Magy. Tud. Akadémia XXX. k. 3. szám. Budapest, 1908. 8° p. 1—74. Ára 1 kor. 50 fill.

Hazánk mohafloájára kutatása terén szerzett eddigi kiváló érdemeit tetemesen öregbíti a szerző jelenlegi munkájával, melyben a Biharhegység bryophytonjait ismerteti. A munka 1—6. oldalain a szerző a hegyvidék különböző részeibe tett gyűjtő-kirándulásainak ismertetését adja elő a gyűjtött ritkább mohafajok felsorolásával. A 8—74. o. tartalmazza a részletes felsorolást, melyből kitetszik, hogy mily gazdag és értékes mohafloájára van e hegységnek. A szerző 69 faj máj- és 331 faj lombosmohát, összesen 400 fajt sorol fel. Minden egyes fajnál az előfordulási körülményekre és az elterjedési viszonyokra vonatkozó megjegyzést fűz a szerző. A sok becses adat közül ezúttal csak az igen ritka, vagy

turpflanzensamen gleichzeitig reift und bei den vorhergegangenen Reinigungsmanipulationen nicht entfernt worden ist, also keineswegs ein Gesamtbild der in unseren Kulturpflanzen vorkommenden Unkräuter abgibt. Dieses entrollt sich nun auf Grund der zahlreichen vom Verfasser an Ort und Stelle gesammelten Erfahrungen, so dass wir das Werk nicht nur unseren Landwirten, sondern auch unseren Fachgenossen aufs wärmste empfehlen können. J. K.

M. Péterfi: Beiträge zur Kenntnis der Moosflora des Bihargebirges.

Der Verfasser, der sich um die Erforschung der Moosflora von Ungarn grosse Verdienste erworben hat, zählt in dieser wertvollen Arbeit die Bryophyten des Bihar-Gebirges auf. Auf S. 1—6 des Werkes sind die vom Verfasser auf dem Gebiet dieses Gebirges durchgeführten Excursionen und ihre wichtigsten Ergebnisse aufgezählt. S. 8—74 enthält die Enumeration, aus welcher ersichtlich ist, wie reich und interessant die Moosflora dieses Gebirges ist. Der Verf. hat 69 Lebermoose, 331 Laubmoose, zusammen 400 Spezies gesammelt. Bei jeder Art finden wir eine auf die Verhältnisse ihres Vorkommens und der Verbreitung bezügliche Anmerkung. Von den vielen wertvollen Daten heben wir hier nur die-

a hazánk florájára új adatokat emeljük ki; ezek a következők:

Sauteria alpina NEES: ad fontes fluvii Jád; *Aneura latifrons* LINDB.: in tractu pagi Vidra; *Nardiu obovata* (NEES.) CARR.: in monte Botyásza; *Jungermannia turbinata* RADDI: in fauce «Réviszoros» nominato; *Geocalyx graveolens* (SCHRAD.) NEES: in valle Fenesiensi prope Belényes; *Scapania verrucosa* HEEG: prope Vidra; *Weisia muralis* (SPRUCE) JUR.: ad saxa «Piatra Struczu» nominata prope Vidra; *Rhabdoweisia denticulata* (BRID.) BR. EUR.: in valle Dragan; *Seligeria Doniana* (SM.) C. MÜLL.: prope Vidra, Szkerisora et Csuesa; *Didymodon validus* LIMPR.: inter pagos Rézbánya et Vaskoh; *Schistidium brunnescens* LIMPR.: prope Rézbánya; *Neckera turgida* JUR.: prope Nagyszeben.

Ujak a következők: — Neu beschrieben sind:

Marchantia polymorpha L. f. *angustifrons* PÉTERFI (in monte Gáina), *Tortula ruralis* (L.) EHRH. var. *atricha* PÉTERFI (in valle Nagy-Aranyos prope Szkerisora), *Homalothecium sericeum* (L.) BR. EUR. var. *orthocladum* PÉTERFI (in valle Valea Ordenkusa prope Szkerisora).

Dr. Futó Mihály: A páfrányok most és hajdan szerepük a természetben és az emberiség történetében. (Die Pteridophyten jetzt und einst, ihre Rolle in der Natur und in der Geschichte der Menschheit.)

Különnyomat a budapesti VII. ker. m. kir. áll. főgymnasium 1907. 8. évi értesítőjéből. (Sep. Abdr. a. d. Progr. 1907/8 des k. ung. Staatsgymnasiums des VII. Bezirkes in Budapest.) 8°, 58 p. Budapest 1908.

A bevezető sorok után értekezik szerző a következő címek alatt: A páfrányok rendszertani helye és a név fogalma. A páfrányok fejlődéséről általában. Részletesen ismerteteti a *Filicales*, *Sphenophyllales*, *Equisetales*, *Lycopodiales* alosztályok tulajdonságait. — A páfrányok a növények fokozatos fejlődésében. A kőszénkorszak élete részek után «Hogyan lett a kőszén» fejezettel záródik be munkája. A munka legértékesebb részét a

jenigen hervor, welche sehr seltene oder für die Moosflora Ungarns überhaupt neue Angaben sind; solche sind:

Dem Vorworte folgen die einzelnen Teile unter folgenden Titeln: Diesystematische Stelle der Pteridophyten, Begriff des Namens. Die Entwicklung der Pterid. im Allgemeinen. Verf. beschreibt ausführlich die Eigenschaften folgender Unterklassen: *Filicales*, *Sphenophyllales*, *Equisetales*, *Lycopodiales*. Die Pteridophyten in der stufenweisen Entwicklung der Pflanzen, Leben des Carbon-Systems. Wieentstand die Stein-

hazai páfrányok meghatározására szolgáló s függelékül esetolt Páfrányhatározó képezi.

ko hle, bildenden Schluss der Abhandlung. Der wertvollste Teil des Werkes ist die den Anhang bildende und zur Determination der in Ungarn einheimischen Pteridophyten dienende Bestimmungstabelle.

Gy.

Dr. Szalóki Róbert: Növénytani kirándulás a magas-tátrai fenyvesekbe. (Botan. Ausflug in die Fichtenwälder der Hohen Tatra.)

Különműomás a budapesti I. ker. m. kir. áll. főgymnasium 1907. 8. évi értesítőjéből. (Sep. Abdr. a. d. Progr. 1907/8 des k. ung. Staatsgymnasiums des I. Bez. in Budapest.) 8°, 18. p. Budapest 1908.

Didacticus módon ismerteti a Magas-Tátra déli oldalán termő fenyőféléket, leírja azok jellemző külső tulajdonságait, eseteli a fenyők küzdelmes életét s hasznát.

Der Verf. zählt die an der südlichen Seite der Hohen Tatra wachsenden Coniferen auf, beschreibt die wichtigen morphologischen Eigenschaften der einzelnen Arten und schildert ihren Kampf um Leben und Dasein und ihren Nutzen.

A népszerűen írott cikket 7 instructívus ábra, 2 fotogr. részletkép s 3 igen jól sikerült tájkép élénkíti s teszi vonzóbbá.

Diese populäre Abhandlung illustrieren 7 instructive Figuren, 2 Detailbilder und 3 gelungene Landschaftsbilder.

Gy.

Dr. Richter Aladár: Hivatalos emlékirat Nagym. H. C. Dr. gróf Apponyi Albert vallás- és közokt. m. kir. minister úr ő excellentiájához . . . a kolozsvári tud. egyetemi botanikus kert jövő sorsa tárgyában. Kolozsvár 1906. 4°, 12. p. (Der Verf. entrollt in dieser an den k. ung. Kultus- und Unterrichtsminister gerichteten Denkschrift ein Bild der durch Verbauung des Kolozsvärer mit Recht berühmten botanischen Gartens verursachten Zerstörung desselben und entwirft einen Plan der Rettung des noch verbleibenden Teiles event. aber einer Neuanlage des Gartens.)

Dr. Richter Aladár: Emlékirat Dr. Wekerle Sándor m. kir. ministerelnök és pénzügyminister úr ő excellentiájához a budapesti bot. kertnek a Margitszigetre való áttelepítése, továbbá a kolozsvári tud. egyetemi botanikus kert új telkének sürgős megvásárlása és a fiumei Villa Giuseppe parkjának . . . megszerzése tárgyában. Kolozsvár 1908. 4°, 8. p. (Denkschrift an den k. ung. Ministerpräsidenten und Finanzminister

bezüglich der geplanten und vom Verfasser für unvorteilhaft gehaltenen Verlegung des Budapesti bot. Gartens auf die Margareten-Insel, ferner bez. Ankaufes eines entsprechenden Grundes für die Zwecke des Kolozsvári botanischen Gartens und Ankaufes der durch ihre wertvollen Kulturen bekannten Villa Giuseppe in Fiume.)

Dr. Zemplén Géza és Roth Gyula: Adatok az erdei fák nitrogén felvételéhez. — Beiträge zur Stickstoffaufnahme des Waldes. 14 táblával. Mit 14 Tafeln. Erdészeti Kísérletek X. 1908 p. 1—61 (mit deutschem Auszug).

A szerzők erdei fák és bokrok egész sorozatán vizsgálat alá vették JAMIESON-nak azt az állítását, mely szerint a növények bizonyos szörképletei a nitrogén felvételére szolgálnak s kísérleteik eredményeképp a szerzők valószínűnek tartják JAMIESON-nak a szabad nitrogén felvételére vonatkozó elméletét. Kísérleteiket olyan módon végezték, hogy az erdei fák fenn említett szörképleteit mikrochemiailag megvizsgálták fehérjére a közismert reagensek segítségével s a reakció erősségéből (a szineződés fokából) következtettek a sejtek fehérjetartamára. Ezekkel a kísérleteikkel kapcsolatosan megvizsgálták ugyanazoknak a fák növényeknek nitrogéntartalmát is. Ezen nitrogén-gyűjtőknek tartott szörök a cikkhez adott 10 színes s 4 fekete nyomású táblán vannak lerajzolva.*

Dr. Kövessi Ferencz:
Észrevételek az erdei fák nitrogénfelvétele című tanulmányhoz.

Erdészeti Lapok 1908. XXII. füzet (Heft.)

Szerző a fentebbi tanulmány vizsgálati módszereit és az

Die Verf. haben die Angabe JAMIESON'S, nach welcher die Pflanzen an gewissen Trichombildeten Stickstoff assimilierende Organe besitzen, an einer grossen Anzahl von Waldbäumen und Sträuchern einer eingehenden Prüfung unterzogen und glauben aus dem Ergebnis darauf schliessen zu dürfen, dass die JAMIESON'sche Theorie der Nitrogenaufnahme richtig sei. Sie haben die Trichombildete einer mikrochemischen Prüfung auf Eiweiss unterzogen und schliessen auf Grund des mit bekannten Reagentien erzielten Grades der Reaction auf den Eiweissgehalt der Zellen. Zugleich wurde auch der Nitrogengehalt der betr. Holzgewächse bestimmt. Diese vermeintlichen assimilierenden Trichome werden auf den beigegebenen 10 Farbentafeln und 4 schwarzen Tafeln abgebildet.

D.
Dr Franz Kövessi: Bemerkungen zu der auf die Stickstoffaufnahme des Waldes bezügliche Studie.

Der Verf. unterzieht die in der vorerwähnten Studie ange-

* Miért írnak szerzők következetesen «Ginkyo»-t? (Ref.)

ezekből vont eredményeket teszi kritikai megvilágítás tárgyává. Kifogásolja elsősorban azt, hogy a tanulmány szerzői nem voltak tekintettel a megvizsgált sejtek korára, melylyel pedig köztudomás szerint lényeges összefüggésben van a sejtek plazmájának tömörsége s így a fehérje (plazma) reactio intenzitása is. «Tisztán látható ezen összefüggésekből, hogy minden idevonatkozó szabály betartásával is, csak teljesen egyenlő korú, illetve fejlődöttsegi sejteket lehet ezen eljárás segítségével összehasonlítani, minden más esetben az eredmény téves.» A szerzők által végzett összehasonlítások nem vonatkoznak semmiféle (physiologiai) egységre: a legváltozatosabb alakú és fejlődöttsegi szerveken végzett vizsgálatok quantitativ összehasonlításra merőben alkalmatlanok.

Szerző szintúgy nem találja helyesnek a fák nitrogén tartalmára vonatkozó vizsgálataikhoz fűzött következtetéseiket sem. S minthogy a szerzők összegyűjtött adataik alapján nem képesek megmondani még azt sem, hogy a növény milyen szervéhez tartozó sejtekben van több nitrogén, ezért adataikat KÖVESSI a kitűzött kérdésben semmitmondóknak, sőt zavartkeltőknak tartja.

JAMESON azt írja, hogy a fiatal szörsejtek kifejlődésük előtt fehérjét nem tartalmaznak,

wandten Methoden u. die mit diesen erreichten Ergebnisse einer kritischen Besprechung. Er bemängelt vor allem, dass die Verf. keine Rücksicht auf das Alter der untersuchten Zellen genommen haben, da es doch bekannt ist, dass das Alter der Zellen ihren Eiweissgehalt und somit auch die Eiweiss-(Plasma-) Reactionen wesentlich beeinflusst: es ist nach ihm «aus diesem Zusammenhange klar, dass auch bei strenger Befolgung der Methode, mit dieser nur bei vollkommen gleichartigen resp. in gleichem Entwicklungsstadium befindlichen Zellen ein Vergleich möglich wäre, in jedem anderen Falle aber die Schlüsse falsch sein müssen.» Die von den Verfassern herangezogenen Vergleiche beziehen sich auf keine (physiologischen) Einheiten: die an verschiedenartig geformten und verschiedenartig entwickelten Organen durchgeführten Untersuchungen hält er als für quantitative Vergleiche gänzlich ungeeignet.

Auch hält K. die aus den Stickstoffbestimmungen gezogenen Schlüsse für unrichtig, und da die Verf. auf Grund ihrer Untersuchungen gar nicht angeben können, welche Organe, resp. welche Zellen mehr Stickstoff enthalten, hält er ihre Angaben bei Beurteilung dieser Frage für nichtssagend und irreführend.

JAMESON behauptet, dass die jungen Trichomgebilde vor ihrer vollkommenen Entwicklung kein

ami már a sejtek plasmatar-
talma folytán is lehetetlen.
Ahhoz, hogy a szőrsejtekben
levő fehérjéknek a levegő sza-
bad nitrogénjéből való eredetét
bizonyíthassuk, nem pusztán
chemiai reactio-k, hanem a
physiologiai kísérletek egész
sora szükséges.

Pál András: Csángó növénynevek. — A. Pál: Csángó Pflanzennamen. «Magyar Nyelvőr» Jahrg. XXXVII. évf. 1908. H. VIII. f. p. 376—7.

Néhány növénynek TATRANG-
ban (Brassóm.) használatos
magyar megnevezését tárgyzó
czikk.

**Weber Samu: Új ösvé-
nyek.** A Magyarországi Kár-
pátegyesület évkönyve. XXXV.
évf. 1908. p. 12—20. (Magyar
kiadás.)

A Bélaei Mészhasasok ne-
hány közönséges virágos nö-
vényéről is megemlékező tu-
ristikai leírás.

**Szurák János: Adatok Északmagyarország mohafldrá-
jához.** (Beiträge zur Kenntnis der Moosflora Nordungarns. Növt.
Közlem. VII. 1908. p. 87—115. Beibl. p. (17—18). 6 szövegközti
képpel. (Mit 6 Textfiguren.)

A Lőcse-Lublói hegység déli
részén gyűjtött mohokat közli
a szerző, az ide vonatkozó
irodalmi adatokkal kapcsolat-
ban. Az éghajlati viszonyok,
hőmérséklet, csapadék, ezek
befolyásáról a növényzetre
tárgyalása után részletesen
ismerteti a mohák táplálkozási
módját s e szerint — Dr. Fil-
arszky manuseriptuma alap-
ján — felosztja a mohákat kö-
vetkező csoportokra :

Eiweiss enthalten, was doch
schon wegen des Plasmainhaltes
der Zellen unrichtig ist. Um es
beweisen zu können, dass der
Eiweissgehalt der Trichomzellen
vom Stickstoff der Luft her-
stammt, genügen chemische
Reactionen nicht; zu diesem
Zwecke müsste man eine ganze
Reihe von physiologischen Ver-
suchen anstellen. L.

Volkstümliche Namen eini-
ger Pflanzen aus der Gegend
VON TATRANG (Kom. Brassó).

Gy.

S. Weber: Neue Fussessteige.
XXXV. (1908.) Jahrb. des Un-
garischen Karpatenvereins. S.
12—20 der ungarischen Aus-
gabe.

Turistische Abhandlung, in
welcher einige gewöhnlichere
Phanerogamen aus dem Gebiet
der Bélaer Kalkalpen Erwäh-
nung finden.

Gy.

Der Verfasser zählt die im
südlichen Teil des Lőcse—
Lublóer Gebirges gesammelten
Moose samt den diesbezüglichen
älteren literarischen Da-
ten auf. Er beschäftigt sich
mit den klimatischen und me-
teorologischen Verhältnissen
dieses Gebietes und ihrem Ein-
fluss auf die Pflanze: schliess-
lich veröffentlicht der Verf.
eine Einteilung nach einem Ma-
nuscript Dr. Filarszky's, wel-
chem die Ernährungsverhält-

nisse zu Grunde liegen. Diese Einteilung ist die folgende:

A) AUTOPHYTA, I. *Hydrophyta*, a) *Helophyta*, b) *Pelophyta*; II. *Euphyta*, a) *Xerophyta*, b) *Mesophyta*; III. *Aërophyta*. — B) ALLOPHYTA, IV. *Hemisaprophyta*.

Fenti területről 23 faj máj-, 92 faj lombosmohát említ szerző, ezekhez véve az irodalmi adatokat, összesen 130 faj ismeretes a Lőcse-Lublói hegység déli részéről. A 98—115 old. adja a részletes felsorolást. Kiemelendők:

Es werden aus dem erwähnten Gebiet 23 Leber- und 92 Laubmoos-Arten erwähnt; einschliesslich der in der Literatur bereits angeführten sind im Ganzen 130 Species aus dem Gebiete bekannt. Aus der S. 98—115 veröffentlichten Enumeration heben wir folgende Arten hervor:

Scapania aequiloba (SCHWAEGR.) DUM.: Jagen-Knecht; *Sphagnum fimbriatum* WILS.: in valle Bieir; *Dicranum fulvellum* (DICKS.) SM.: in monte Nagyözhegy et Kereszthegey; *D. Santeri* SCHIMP.: in tractu Ulozsa; *Campylopus atrovirens* DE NOT., *C. subulatus* SCHIMP.: in tractu Lőcsefüred; *C. Mildei* LIMPR., *Splachnum ampullaceum* L.: in monte Kereszthegey; *Bryum cirrhatum* HORPE f. HORNSCH.: in silva Durst nominata; *Br. intermedium* (LUDW.) BRID.: in tractu Lőcsefüred; *Braunia alopecura* (BRID.) LIMPR.: in monte Akasztófahegy; *Enrhynchium crassinervium* (TAYL.) BRYOL. EUR.: in tractu Ruszkinócz; *E. Stokesii* (TURN.) BRYOL. EUR.: in muris hortulanis; *Stereodon fastigiatus* (BRID.): in monte Drevenyik; *Hygrohypnum molle* (DICKS.) — in monte Kereszthegey; *Hygroh. ochraceum* (HUDS.) LOESKE: in valle Bieir.

A szöveg közé 5 mohának szár- és seta-keresztmetszeti képe van illesztve.

Im Text findet man die Querschnittsbilder der Stengel und der Seta von 5 Moosarten.

Győrffy István: Pozsony környékének máj- és lombosmoh-flórája. A pozsonyi orvos-természettudományi egyesület közleményei XXVII. (új folyam XVIII.) kötet. 1906. évf. Pozsony 1908 p. 1—33.

J. Győrffy: Die Leber- und Laubmoosflora der Umgebung von Pozsony. Verhandlungen des Vereines für Natur- und Heilkunde zu Pozsony (Pressburg). Neue Folge XVIII. des ganzen Reihe XVII. Band, Jahrg. 1906. Pozsony 1908, p. 1—33.

Összefoglalása a következő szerzők Pozsony mohflórájára vonatkozó közléseinek:

Zusammenfassung der auf die Moosflora der Umgebung von Pozsony bezüglichen Publikationen von:

BALLUS, BAUMGARTNER, BÄUMLER, BOLLA, ENDLICHER, FÖRSTER, HOLUBY, JURATZKA, KORNHUBER, LUMNITZER, MATOUSCHEK, SABRANSKY und SCHNELLER.

Dr. Heinrich Sabransky: Kleine Beiträge zur Flora Posoniensis. Ugyanott, ebenda p. 34—37.

Szerző I.) értekezik a Pozsony melletti «Zergehegy», «Hasensprung», Pozsonyborostyánkő s Kramererdő környékén található *Archieracium*-ok közül a következökröl: a *H. sabaudum* L., mely mint *silvestre* subspecies fordul itt elő: *H. silvestre* TAUSCH subsp. *sublaetucaceum* ZAHN; *H. racemosum* W. K. subsp. *barbatum* TAUSCH. A Kramererdőben gyakori a: *H. pseudoboreale* ARV.-TOUV. = *H. melanocalathium* BORB. = *H. subbarbatum* BECK = *H. sabaudum* (*boreale*) × *racemosum* (*barbatum*) s pedig kizárólag a *superbarbatum* × *sabaudum* formában. *H. curvidens* JORD. = *H. sabaudum* × *umbellatum*-ot csak egy helyen találta szerző (p. 34—36.). II.) Eddigél csak a Kis-Kárpátokban honos *Rubus Posoniensis* SABR.-val — melyet szerző szerint a különböző munkák, különösen FOCKE alapján, hibásan értelmeznek — foglalkoztatja.

Der Verfasser beschäftigt sich in dieser Abhandlung I.) mit *Archieracien*, welche in der Umgebung von Pozsony. in der Gegend «Hasensprung», Pozsonyborostyánkő, «Kramerwald» etc. vorkommen; diese sind: *H. sabaudum* L. subsp. *silvestre*; *H. silvestre* TAUSCH subsp. *sublaetucaceum* ZAHN; *H. racemosum* W. K. subsp. *barbatum* TAUSCH. Im Kramerwald häufig ist: *H. pseudoboreale* ARV.-TOUV. = *H. melanocalathium* BORB. = *H. subbarbatum* BECK = *H. sabaudum* (*boreale*) × *racemosum* (*barbatum*) und zwar ausschliesslich in der Form von *superbarbatum* × *sabaudum*. *H. curvidens* JORD. = *H. sabaudum* × *umbellatum* hat der Verf. nur an einer einzigen Stelle gefunden. Im II. Teil spricht der Verf. über das Artenrecht von *Rubus Posoniensis* SABR., welcher nur in den Kleinen Karpathen vorkommt; und welche Art verschiedene Autoren — besonders nach FOCKE — in ihren Werken falsch aufgefasst haben.

Gy.

Schullerus Josef: Zur Blütenbiologie des Gartenmohnes. (A kerti mák virágjának biológiájához.)

Verh. u. Mitt. der siebenb. Ver. für Naturw. LVII. 1907 p. 69—77. Mit 1 Tafel. Hermannstadt, 1908.

Megfigyelései alapján arra az eredményre jut, hogy a bimbó bókolo helyzete nem védelmi állás, hanem a növekedési mód s a nehézségi erő

Verf. kommt zu dem Schluss, dass die hängende Lage der Blütenknospe nicht Schutzstellung, sondern Wirkung des Wachstums und der mechani-

okozta jelenség, hogy a esészelevek összezáródása s azoknak meze a belső virágrészek megvédését czélozza, hogy a virág felegyenesedését s kinyílását inkább a fény s a hő befolyása okozza, mint a rovarok odacsalogatásának czélja, s hogy a mák virágja inkább anemophilus mint zoidiophilus berendezésű.

(Pax F.): Beitrag zur Tertiärflora Siebenbürgens.

Ebenda (ugyanitt) p. 79—80.

Jegyzéke a nagyszzebeni term. tud. egyesület gyűjteményében lévő azon korai harmadkorú kövületeknek, melyeket PAX tanár határozott meg.

Dr. Karl Ungar: Ein botanischer Ausflug in das Rodnaer Gebirge.

Ebenda (ugyanitt) p. 84—85.

Az Ünökőre s a Korongyis-ratt kirándulásnak leírása. A szerzót aggodalmaival szemben megnyugtathatjuk, hogy a *Senecillis carpathica* (szerinte: *glauca*) bár a Korongyison meglehetősen ritka, de még teljeseen nem pusztult ki.

A cikkben említett *Euphrasia minima* v. *illyrica* alighanem az *E. Tatrae* WETTST.; a *Sempervivum arenarium* pedig termőhelye után itélve a *S. hirtellum* SCHOTT. (Ref.)

Dr. K. Ungar: Florian v. Porcius.

Ebenda (ugyanitt) p. 84—85.

Megemlékezés a czimben megnevezett neves rodnai botanikusról.

Pax F.: Bambusium sepultum Andrä.

84. Jahresber. der Schles. Ges. für vaterl. Kultur. Breslau 1908. p. 19—20.

sehen Schwerkraft sei, dass die Kelchblätter durch Zusammenschluss und Überzug einen Schutz der inneren Blütheile bilden, dass die Aufrichtung und Entfaltung der Blüthe auf Licht und Wärmehunger, weniger auf Anlockung von Insekten deutet und dass die Mohnblüthe eher anemophil als zoidiophil sei.

Verzeichnis der von Prof. Dr. PAX determinierten Pflanzenreste aus der jüngeren Tertiärzeit, welche sich in der Sammlung des siebenb. Vereines befinden.

Schilderung eines Ausfluges auf das Kubbhorn (= Ünökő) und den Korongyis bei Rodna. Entgegen seinen Befürchtungen können wir den Verf. dieses Berichtes versichern, dass *Senecillis carpathica* (als «*glauca*» erwähnt), auf dem Korongyis noch nicht ausgerottet ist.

Die von dort erwähnte *Euphrasia minima* oder *illyrica* dürfte = *E. Tatrae* WETTST. sein, *Sempervivum arenarium* (e loco) aber dem *S. hirtellum* SCHOTT entsprechen. (Ref.)

Nachruf an den 1906 verstorbenen bekannten Rodnaer Botaniker.

Szerző ezen czikkében kimutatja, hogy a Nagy-Szeben vidékéről ismert *B. sepultum* nem egyéb mint egy kétszikű növény fájának mészszel való incrustatiója.

Pax F. : Über Tertiärpflanzen aus Siebenbürgen.

Ugyanitt (ebenda) p. 21—24

A M. B. L. 1908 : 262. oldalán ismertetett cikkben foglaltakra vonatkozó előzetes jelentés.

Nach Verf. ist das aus der Umgebung von Nagy-Szeben kannte *B. sepultum* nichts anderes, als ein von Kalk inkrustiertes Stück einer dicotylen Holzpflanze.

Vorläufige Mitteilung über das in der «Tertiärfloora des Zsiltales» Veröffentlichte. Vgl. U. B. Bl. 1908 : 262.

Dr. Aurel Forenbacher : Vegetacione formacije Zagrebačke okoline. (Die Pflanzenformationen der Umgebung von Zagreb.)

Sept.-Abdr. aus Rad. Jugoslav. Akad. Zagreb Knj. 175. Zagreb 1908, 80. p. mit französ. Resumé.

Kiegészítése, részben pedig helyesbítése SARIĆ M.-nek ugyanezen tárgyról írt dolgozatának. A szerző Zagreb vidékén a következő formációkat különbözteti meg 1. erdőformációk: a) lucz- és jegenye-fenyő, b) bükk, c) kocsánytalan tölgy, d) kocsányos tölgy, e) partmenti erdők; 2. bozótformációk: f) mogyoró; 3. fátlan formációk: g) völgyi rétek, h) mocsaras rétek, i) mocsarak, k) vízi növények; 4. a kultivált talajok.

Ergänzung, teilweise aber Berichtigung einer dasselbe Thema behandelnden Arbeit M. SARIĆ's. Verf. unterscheidet im Gebiete der Zagreber Flora folgende Formationen: 1. Waldformationen: a) *Picea excelsa* u. *Abies alba*, b) *Fagus sylvatica*, c) *Quercus sessiliflora*, d) *Qu. Robur*, e) Uferwaldformationen; 2. Buschformationen: f) *Corylus Avellana*; 3. baumlose Formationen: g) Talwiesen, h) Sumpfwiesen, i) Sumpffloora, k) Wasserpflanzen; 4. Kulturland: l) Äcker und Gärten, m) Ruderalflora.

Dragutin Hirc : Revizija Hrvatske Flore. Revisio Florae Croaticae. I.

Sept.-Abdr. (Különnyomás a) «Rad. Jugosl. Akad.» Heft 155, 158, 159, 161, 167, 169 u. 173 (bis) Zagreb 1908. 8° 611. p.

A mű szerzője a horvát Flóra e reviziójával, melynek első kötete immár be van fejezve, valóban elismerésre méltó munkát végzett; műve egy kívánatos pótléka SCHLOSSER és VUKOTINOVIĆ Flora croaticájának, melynek számos téves

Diese verdienstvolle Revision, deren I. Band nunmehr vollständig vorliegt, bildet ein höchst erwünschtes Supplement zu SCHLOSSER und VUKOTINOVIĆ's Flora Croatica; viele irrthümliche Angaben derselben werden auf Grund der dem

adatját helyesbítette a rendelkezésre állott SCHLOSSER, VUKOT, és KLINGGRAEFF herbariumok alapján s újabb adatokkal egészítette ki.

Verf. zur Verfügung gestandenen Herbarien VUKOTINOVIC'S SCHLOSSER'S u KLINGRAEFF'S berichtigt und mit neueren Angaben ergänzt.

Külföldi botanikai dolgozatok ismertetése.

Referate über ausländische botan. Arbeiten.

Dr. E. M. Kronfeld: Anton Kerner von Marilaun. Leipzig. Chr. Herm. Tauchnitz. 1908. 8°, 392 p. 25 képpel s 3 faesimileval. Ára 12 márka, kötve 13 márka 50 pf.

Mindig érdekes kiváló emberek szellemi műhelyébe egy pillantást vetni s megismerni azt a milieu-t, amelyben éltek s működtek. KRONFELD KERNER életrajza a részletekig kidolgozott képét nyújtja e tudós szellemi fejlődésmenetének, aki a természeti jelenségek leírását eddig felül nem múlt tökéletességre tudta vinni.

Számos hátrahagyott feljegyzésének s tudományos levelezése egy részének közzétételével e mű jóval többet nyújt, mint a mennyit egy szó szorosabb értelmében vett életrajztól elvárunk.

Akiknek az a szerencséjük volt, hogy ez egy évtizeddel ezelőtt elhunyt tudóssal közelebbi összeköttetésbe juthattak, tudják, hogy KERNER azokhoz tartozott, akik műveikben nem közölték mindazt, amit tudtak. Művei tudományos kutatásainak csak szemelvényeit nyújtják; sokat élő szóval közölt tanítványaival, akikben szavai tradícióként élnek tovább, még több az, ami ed-

Es ist immer interessant einen Blick in die geistige Werkstätte bedeutender Forscher, auf das Milieu, in welchem sie gelebt und gewirkt haben, zu werfen. Die Kerner-Biographie Kronfeld's entrollt uns nun ein bis in das Detail ausgearbeitetes Bild des Werdeganges dieses bisher unübertroffenen Meisters der beschreibenden Wissenschaften, welche durch Veröffentlichung vieler handschriftlicher Aufzeichnungen und eines Teiles seiner wissenschaftlichen Correspondenz inhaltlich viel mehr bietet, als man von einer Biographie im gewöhnlichen Sinne des Wortes zu erwarten pflegt.

Alle, denen das Glück zu Teil geworden war, dem vor einem Jahrzehnt verstorbenen Forscher näher treten zu können, wissen, dass Kerner zu jenen Forschern gehört hat, die nicht alles, was sie wussten, in ihren Werken niedergelegt haben; seine Werke enthalten nur eine Auslese seiner Forschungen; einiges hat er seinen Schülern mitgeteilt und dies lebt als Tradition in uns weiter

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1909

Band/Volume: [8](#)

Autor(en)/Author(s): diverse

Artikel/Article: [Hazai botanikai dolgozatok ismertetése. Referate über ungarische botan. Arbeiten. 93-106](#)